

Arkitekturgillet

Riktlinjer för god praxis

Suomi.fi ÖA-ramverk v. 1.5

DVV/V/01018/2026

30.3.2026

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverk för den övergripande arkitekturen

Riktlinjer för god praxis

30.3.2026

Innehåll

1	Målen för ramverket för den övergripande arkitekturen	1
2	Vad är övergripande arkitektur?	3
3	Den övergripande arkitekturens struktur	5
	3.1 Abstraktionsnivåer för den övergripande arkitekturen	6
	3.2 Perspektiv inom övergripande arkitektur	6
	3.3 Styrmedel för övergripande arkitektur	8
	3.4 Digital säkerhet som en del av den övergripande arkitekturen	10
4	Referensramar och metoder för arbetet med den övergripande arkitekturen	11
5	Processer för arbetet med den övergripande arkitekturen	12
	5.1 Arbetsskeden i processen	13
	5.2 Organisering av arbetet	14
	5.3 Roller och uppgifter i arkitekturarbetet	15
6	Beskrivning och dokumentering av den övergripande arkitekturen	18
	6.1 Grundbeskrivningar ("miniminivå")	18
	6.2 Dokumentering och behandling av beskrivningar	19
	6.3 De första stegen i introduktionen i övergripande arkitekturarbete	20
7	Centrala krav på och metoder för interoperabilitet	21
	7.1 Främjande av interoperabilitet	21
	7.2 Interoperabilitetsplattformens stöd för arbetet med den övergripande arkitekturen	22
	7.3 Genomförande av informationshanteringsmodeller med hjälp av den övergripande arkitekturen	23
	7.4 Genomförande av informationsstyrningsplanering med hjälp av den övergripande arkitekturen	24
	Ordlista	26
	Bilagor	26
	Källor	27

Suomi.fi för utvecklare ramverk för övergripande arkitektur

1 Målen för ramverket för den övergripande arkitekturen

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen är en referensram som innehåller god praxis. Ramverket har tagits fram gemensamt inom den offentliga förvaltningen och riktar sig till utvecklare av offentliga tjänster. Målet är att främja digitaliseringen mellan olika aktörer i Finland och stödja organisationernas uppställande av mål, strukturering av sina verksamhetsprocesser, data, applikationer och teknologier samt interoperabiliteten mellan dessa. Trots likheten i namnen är ramverket en helt separat helhet som inte är kopplad till Suomi.fi-tjänsterna. Det har i stället tagits fram som ett för den offentliga förvaltningens arbete med den övergripande arkitekturen. Det finns ingen lagstadgad skyldighet att använda ramverket, organisationerna kan använda den på det sätt som passar deras behov.

Ramverket för den övergripande arkitekturen upprätthålls på webbplatsen Suomi.fi för tjänsteutvecklare, och omfattar en beskrivning av ramverket för den övergripande arkitekturen (detta dokument) samt en guide med bilagematerial som stöder arbetet med den övergripande arkitekturen. Handboken innehåller beskrivningar och exempel på god praxis som inom den offentliga förvaltningen konstaterats vara bra. I handboken presenteras också internationella ramverk för arkitektur, standarder och rekommendationer, särskilt med tanke på hur de kan utnyttjas i det nationella arbetet med den övergripande arkitekturen. Arkitekturgillet, som koordineras av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, upprätthåller och utvecklar ramverket.

Syftet med Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen är att

- samla och dela innehåll med anknytning till den offentliga förvaltningens övergripande arkitektur centraliserat från en publikationsplats
- hjälpa organisationer att utveckla sin egen övergripande arkitektur och arkitektursamarbetet med andra aktörer
- främja interoperabilitet och erbjuda stöd för genomförandet av informationshanteringslagen (906/2019), i synnerhet för genomförandet av informationshanteringsmodellen, om metoden för övergripande arkitektur används som beskrivningssätt

30.3.2026

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen och särskilt stödmaterialet i anslutning till det uppdateras regelbundet enligt följande principer:

Mål	Förklaring	Motivering
Riktas till en bred användarkrets	Ramverket är lätt att tillämpa och utnyttja inom den offentliga förvaltningen och dess intressentgrupper – utan att glömma arkitekturarbete och teknisk planering samt genomförande.	Utöver arkitekter har bland annat tjänsteleverantörer, utvecklingschefer, ledning, forskare, studerande och administratörer av informationshanteringsmodellen identifierats som möjliga användare.
Skalas enligt verksamhetsmiljön	Även i förändringssituationer kan ramverket utnyttjas och skalas för organisationens egen verksamhet och anvisningar. Den måste också stödja genomförandet av kraven i lagstiftningen.	Verksamhetsmiljön förändras ständigt och ibland mycket plötsligt. Utöver informationshanteringslagen (906/2019) finns det mycket annan lagstiftning som ska beaktas i arkitekturarbetet.
Begriplig publikation	Ett tydligt, koncist och visuellt lättbegripligt material är åskådligt och ger stöd i praktiska situationer.	De organisationer som använder ramverket gör sannolikt ännu egna anvisningar för hur ramverket ska användas i arkitekturarbetet. Ju mer användbart ramverket är, desto lättare är det att skapa egna anvisningar och praxis.
Genom att hållas uppdaterad främjas enhetlighet	Det ramverk som är tillgängligt för alla hålls uppdaterat, i uppdateringarna beaktas ramar, referensramar och praxis som redan visat sig vara bra.	Användningen av ett ramverk som hålls uppdaterat främjar utvecklingen av gemensam praxis.
Återanvändbar	Ramverket ger organisationerna stöd för ett effektivt utnyttjande av olika planer och material som utarbetats för utveckling.	Återanvändbarhet är en allmän princip som anknyter till arkitekturarbetet och den anknyter till iteration av mer omfattande utvecklingshelheter. En väl förberedd plan kan till exempel gynna beredning av följande plan av samma typ.

2 Vad är övergripande arkitektur?

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen är en allmänspråklig presentation av arbetet med den övergripande arkitekturen och begreppen som används i den grundar sig på branschstandarder, referensramar och ordlistan som utarbetats av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas arkitekturgille¹.

Övergripande arkitektur är arkitekturen för en helhet inom en organisation eller annan enhet som beskriver och fastställer dess struktur och funktion. Den övergripande arkitekturen används i utvecklingen av organisationens verksamhet.

Ramverket för den övergripande arkitekturen är en konceptuell struktur som används för att planera, utveckla, genomföra, hantera och upprätthålla den övergripande arkitekturen. I ramverk för den övergripande arkitekturen struktureras arkitekturerna vanligtvis i affärsverksamhets-, informations-, applikations- och teknologiarkitekturer. Dessa perspektiv granskas tillsammans med den digitala säkerheten, som beaktas som en fast del av organisationens verksamhet. Detta ramverk följer samma princip.

Med metoden för övergripande arkitektur hanteras helheter på ett strukturerat och systematiskt sätt, så att nuläge, målläge och förändringar förstås och kan hanteras utifrån aktuell information. Syftet med den övergripande arkitekturen är att beskriva sambandet mellan verksamhetens mål och verksamhetsmiljön. Med hjälp av den kan man också identifiera faktorer som påverkar utvecklingen av verksamheten, såsom överlappande verksamhetsprocesser, tjänster som inte producerar värde för kunden, brister i datalagren och informationsutbytet samt i teknologierna. Applikationer utvecklas med hjälp av den övergripande arkitekturen för att bättre stödja verksamheten, minska överlappande funktioner i applikationerna och optimera kostnaderna.

I styrningsmodellen för den övergripande arkitekturen definieras ansvar och praxis för att leda, styra och upprätthålla den övergripande arkitekturen.

Den övergripande arkitekturen gör det möjligt för organisationen att skapa en helhetsbild av bland annat den digitala säkerhetens delfaktorer och stödja utvecklandet av den som en del av organisationens strategiska, taktiska och operativa planering. Med metoden är det bland annat möjligt att säkerställa att den digitala säkerheten beaktas i helheten av utvecklingen av hela organisationens verksamhet. Detta tillvägagångssätt bidrar till att säkerställa att den digitala säkerheten är i linje med organisationens mål och å andra sidan med de krav som ställs på organisationens verksamhet.

En uppdaterad övergripande arkitektur stärker organisationens smidighet och effektiviserar förändringshanteringen. Med hjälp av den kan man säkerställa att organisationen följer bestämmelser och föreskrifter, särskilt inom strikt reglerade näringsgrenar, och stöder uppfyllandet av informationssäkerhets- och dataskyddskraven.

¹ [Den offentliga förvaltningens ordlista för övergripande arkitektur, version 1.5 \(2026\)](#). I guiden om övergripande arkitektur finns närmare information om [innehållet i och underhållet av ordlistan](#).

Den övergripande arkitekturen främjar innovationer och ibruktagningen av ny teknik och säkerställer kompatibiliteten med organisationens strategiska mål. Optimering av processer och tjänster med hjälp av en övergripande arkitektur förbättrar kvaliteten och kundnöjdheten, och i sin helhet ger den bättre synlighet och kontroll för organisationens helhetsverksamhet.

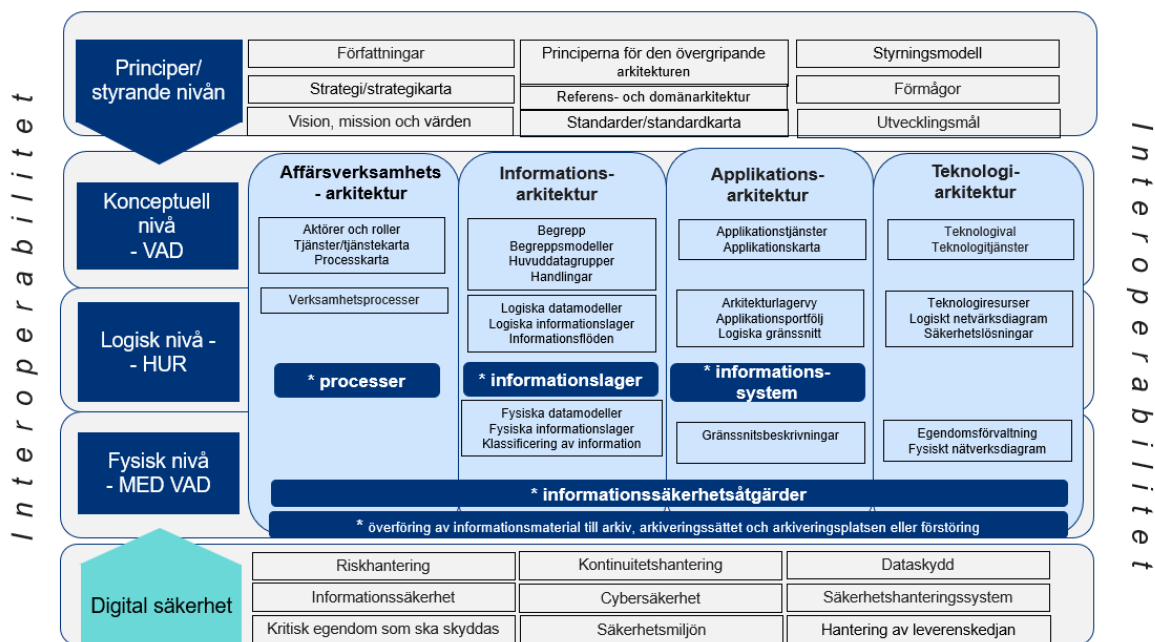
3 Den övergripande arkitekturens struktur

Suomi.fi för tjänsteutvecklare -ramverket för övergripande arkitektur är ett verktyg med vars hjälp de beskrivningsobjekt och beskrivningar som passar in i planeringshelheten identifieras och väljs ut (se figur 1). Olika beskrivningssätt används för att producera beskrivningarna, bland annat utnyttjas olika referensramar och de mallar som används i dem. Dessa beskrivningar kan antingen föreställa strukturer på en enskild arkitekturnivå eller kombinera olika synvinklar till bredare helhetsbeskrivningar. De beskrivningssätt som föreställs i denna rekommendation representerar god praxis. Användningen av dem samt förenhetligandet av beskrivningssätten främjar interoperabiliteten och förbättrar samarbetet mellan organisationerna. Det är viktigt att välja lämpliga beskrivningar för organisationen i fråga som förtydligar planeringshelheten och förbättrar intressentgruppernas ömsesidiga förståelse.

Digital säkerhet, liksom övergripande säkerhet, är en del av organisationens övergripande arkitektur. Säkerhetsmiljön och riktlinjer som hänför sig till säkerhet i organisationen kan ställa betydande ramvillkor och krav på såväl den övergripande arkitekturen som arkitekturen för enskilda lösningar.

I figur 1 är de beskrivningar som förutsätter att flera aspekter granskas samtidigt och att informationshanteringsmodellen beaktas angivna med mörkare blått. De lagstadgade kraven som gäller informationshanteringsmodellen framställs i [5 § i informationshanteringslagen \(906/2019\)](#). (Se kapitel 7.2 för mer information om genomförandet av informationshanteringsmodellen med hjälp av arkitekturen). Innehållet i bild 1 beskrivs närmare i bilaga 1 till Beskrivning av Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen.

Bild 1 Ramverk för beskrivningar av den övergripande arkitekturen

* Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), De centrala beskrivningsskyldigheterna för informationshanteringsmodellen enligt informationshanteringslagens modell.

3.1 Abstraktionsnivåer för den övergripande arkitekturen

Abstraktionsnivåer för den övergripande arkitekturen är en metod för presentation av olika nivåer av beskrivning och modellering av den övergripande arkitekturen, där graden av generalisering och konkretion varierar.

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för övergripande arkitektur innehåller fyra olika abstraktionsnivåer. Dessa är en principiell/styrande, konceptuell, logisk och fysisk nivå. Den digitala säkerheten beaktas i planeringen i enlighet med respektive nivå.

- **Den principiella/styrande nivån** beskriver organisationens miljö och kontexten för den övergripande arkitekturen (svarar på frågan varför).
- **Den konceptuella nivån** fokuserar på att förklara krav som är oberoende av genomförandet i syfte att förstå objektet och definiera vilka tjänster som behövs (svarar på frågan vad).
- **Den logiska nivån** fokuserar på att identifiera teknikoberoende delar i strukturen i ett objekt som beskrivs på konceptuell nivå, deras strukturer och relationer (svarar på frågan hur).
- **Den fysiska nivån** behandlar inriktningen och genomförandet av det beskrivna objektets fysiska komponenter i enlighet med de logiska komponenter som identifierats (svarar på frågan med vad och var).

3.2 Perspektiv inom övergripande arkitektur

Den övergripande arkitekturen består av fyra perspektiv som stöder varandra: affärsverksamhetsarkitektur, informationsarkitektur, applikationsarkitektur och teknologiarkeitektur.

Förenklat strävar man med den övergripande arkitekturen efter att genom dessa fyra perspektiv beskriva följande:

- hur den information som organisationen använder i sin verksamhet och sina tjänster anknyter till organisationens processer, applikationer och datalager,
- hur information överförs mellan organisationens olika applikationer, verksamhetsprocesser och datalager, samt
- hur organisationens verksamhet, applikationer och datalager är kopplade till de teknologier som organisationen använder.

Affärsverksamhetsarkitektur

Affärsverksamhetsarkitekturen är den del av den övergripande arkitekturen som omfattar de funktionella strukturerna och relationerna mellan dem. Funktionella strukturer är till exempel affärsverksamhetens förmågor, aktörer, roller, tjänster, funktioner,

processer och produkter. Dessa strukturer granskas i affärsverksamhetsarkitekturen på ett teknikoberoende sätt.

Affärsverksamhetsarkitekturen styr ofta också andra perspektiv inom arkitekturen, även i fråga om informationssäkerhetsåtgärderna. Affärsverksamhetsarkitekturen ger grunden för beaktandet av informationssäkerheten och dataskyddet, eftersom skyddet av uppgifterna är i hög grad beroende av i vilken situation och var de används.

Informationsarkitektur

Informationsarkitektur är den del av den övergripande arkitekturen som omfattar data och deras inbördes relationer på olika detaljnivåer samt ägarskap av data. Informationsarkitekturen stöder organisationens övergripande datahantering, inklusive bland annat genomförande av informationssäkerhet, klassificering och skydd av data samt dokumentation av utlämning och mottagning av data.

I informationsarkitekturen ska man också beakta klassificeringen av information med tanke på informationssäkerheten och dataskyddet, som å andra sidan också starkt definierar hur informationen ska skyddas även med tanke på andra arkitektur-aspekter. Till exempel är identifiering av informationsflöden och risker i anslutning till dem viktigt med tanke på genomförandet av dataskyddet.

Att trygga informationens konfidentialitet är inte bara en uppgift för informationsarkitekturen, utan detta måste beaktas även i de andelar som affärsverksamhets-, applikations- och teknologiarkitekturerna utgör. Detta skulle även kunna speglas genom den indelning som används i informationshanteringsmodellen. Till exempel genomsyrar informationssäkerhetsåtgärderna enligt 5 § 2 mom. i informationshanteringslagen den övergripande arkitekturens alla perspektiv. Utöver informationsarkitekturen omfattar dessa till exempel kontroller som ingår i processerna och den tekniska infrastrukturen.

En central del av informationsarkitekturen är **myndighetshandlingen** (5 § 2 mom. i offentlighetslagen). Handlingar utgör ett informationsunderlag för medborgares, samfunds eller registrerades rättsskydd, transparensen i myndigheternas verksamhet och möjliggör statistisk och historisk undersökning av verksamheten inom den offentliga förvaltningen och även hela samhället. Arkitekturplaneringen för ackumulering, hantering, förvaring och förstöring eller arkivering av myndighetshandlingar kallas informationsstyrningsplanering, och dess resultat är en informationsstyrningsplan.

Applikationsarkitektur

Applikationsarkitekturen är den del av den övergripande arkitekturen som omfattar automatisk databehandling på ett teknikoberoende sätt. Applikationsarkitekturens kopplingar till andra arkitektur-aspekter beskriver bland annat vilken verksamhet, vilka datalager och vilken teknologiapplikationerna anknyter till. Med **applikation** avses en logisk helhet som består av en eller flera applikationskomponenter och de applikationstjänster som dessa erbjuder och som är avgränsad till att stödja vissa av organisationens funktioner eller tjänster.

Inom applikationsarkitektur ska man dessutom beakta bland annat de informationssäkerhets- och dataskyddskrav som ställs på applikationer och de uppgifter som behandlas i dem samt kontinuitetsplaner som grundar sig på hur kritiska systemen är under normala förhållanden och undantagsförhållanden.

Teknologiarkitektur

Teknologiarkitekturen är en del av den övergripande arkitekturen som omfattar teknologierna och deras funktion. Teknologiarkitekturen innehåller beskrivningar av tekniska funktioner och implementering, bland annat teknologitjänster, beskrivningar av verksamhetsmiljön, nätverksförbindelser och gränssnitt.

Informationssäkerheten och dataskyddet styr också starkt valen av teknologi med tanke på risker och möjligheter. Teknologin som organisationen väljer kan till exempel i sig innehålla egenskaper som främjar informationssäkerheten eller ställa ramvillkor för behandlingen av vissa uppgifter.

3.3 Styrmedel för övergripande arkitektur

I centrum för den övergripande arkitekturen står element som styr organisationens utvecklingsarbete och säkerställer att strategin och genomförandet är enhetliga. Dessa centrala element är

- **arkitekturvision** som definierar målbilden,
- **strategikarta** som förenar strategi och arkitektur,
- **förmågor** som möjliggör verksamheten, samt
- **arkitekturriktlinjer** som skapar en grund för beslutsfattande och utveckling.

Med hjälp av dessa skapar man en övergripande och effektiv arkitektur.

Arkitekturvision

Arkitekturvisionen är en beskrivning av organisationens målbild som definierar hur man önskar att organisationen utvecklas i framtiden. Den fungerar som en strategisk riktlinje som styr utvecklingen av organisationens verksamhet och arkitektur mot långsiktiga mål. Arkitekturvisionen förenar organisationens mål och lösningar i verksamhetsmiljön och ger en helhetsbild av hur olika delområden, såsom verksamhet, applikationer, datalager och teknologier, kommer att fungera tillsammans på ett effektivt sätt.

Strategikarta

Strategikartan sammanfattar de aspekter som är centrala med tanke på verkställandet av organisationens strategi. Den hjälper till att gestalta hur olika strategiska mål, åtgärder och resurser hänger ihop och främjar genomförandet av helhetsstrategin. I strategikartan presenteras ofta olika perspektiv, såsom ekonomisk

30.3.2026

prestationsförmåga, kundnöjdhet, interna processer och lärande, som alla stöder uppnåendet av de strategiska målen.

Strategikartan hjälper organisationen att kombinera verksamhetsstrategin och den övergripande arkitekturen genom att hjälpa till att identifiera och visualisera hur olika delområden, såsom verksamhetsprocesser, applikationer och teknologier, stöder de strategiska målen. Dessutom fungerar strategikartan som ett kommunikationsmedel för intressentgrupperna som hjälper till att kommunicera kopplingen mellan strategin och den övergripande arkitekturen.

Förmågor

Med förmågor avses ofta organisationens förmåga att utföra vissa funktioner eller uppnå vissa syften. Förmåga kan omfatta kompetens, processer, teknologi, kunskapskapital, beslutsförmåga och resurser som behövs för att utföra en viss uppgift effektivt.

Förmågor är en väsentlig del av planeringen och analysen av den övergripande arkitekturen. Med hjälp av den övergripande arkitekturen kan man kartlägga vilka förmågor organisationen har och hur de stöder verksamhetens mål samt vilka förmågor som behöver utvecklas eller vilka helt nya förmågor som behövs för att stödja verksamheten.

Arkitekturriktlinjer

Med arkitekturriktlinjer avses principer, regler och riktlinjer som styr utvecklandet och upprätthållandet av organisationens övergripande arkitektur. De definierar hur de olika delarna i organisationens övergripande arkitektur, såsom verksamhet, information, datalager, applikationer och teknologier, ska planeras och genomföras så att de stöder organisationens strategiska mål och möjliggör en effektiv verksamhet.

Arkitekturriktlinjerna bidrar till att säkerställa att arbetet med att utveckla arkitekturen följer organisationens strategi. Dessutom säkerställer riktlinjerna att organisationen utvecklar och använder sina resurser på ett konsekvent och effektivt sätt. De bidrar till att minska riskerna, öka interoperabiliteten och enhetligheten mellan olika delar av organisationen och intressentgrupper. Samtidigt stöder de organisationens förmåga att anpassa sig till förändringar.

I stället för att skapa en omfattande och komplicerad samling riktlinjer kan organisationen koncentrera sig på att definiera endast de få kritiska riktlinjer som har störst inverkan på genomförandet av strategin och en målinriktad hantering av den övergripande arkitekturen. Sådana riktlinjer kan gälla till exempel interoperabilitet, principer för val av teknologier, stöd för kritiska tjänster och verksamheten eller digital säkerhet.

Riktlinjerna är viktiga och hur nyttiga de är beror på hur väl de har planerats och genomförts. Genom att hålla sig till de allra viktigaste riktlinjerna, hålla dem tydliga och flexibla samt säkerställa regelbunden granskning och uppdatering, förblir organisationens riktlinjer praktiska och styr organisationens verksamhet.

3.4 Digital säkerhet som en del av den övergripande arkitekturen

Syftet med digital säkerhet, eller digisäkerhet, är att säkerställa att den digitala verksamhetsmiljön är tillförlitlig, säker och tillgänglig. Detta förutsätter att olika aktörer kan förbereda sig på hot mot den digitala verksamhetsmiljön, att de tål störningssituationer och kan återhämta sig från dem så bra och snabbt som möjligt. Även tryggheten av vardagliga funktioner kräver omfattande samarbete, delade verksamhetsmodeller och en vilja att utveckla dem. De fem centrala genomförandeområdena för digital säkerhet är ledning och riskhantering, kontinuitetshantering, cybersäkerhet, data-skydd och informationssäkerhet.²

Digital säkerhet borde uppfattas som en tvärgående funktion i den övergripande arkitekturen, varvid den också är väsentlig i alla aspekter av arkitekturbeskrivningarna. Till exempel påverkar den information som organisationen behandlar, kritisk egendom som ska skyddas, leveranskedjorna och systemen för hantering av säkerheten hur stor vikt den digitala säkerheten ges i affärsverksamhets-, informations-, applikations- och teknologiarkitekturerna.

De informationssäkerhetskrav som lagstiftningen ställer och de positiva och negativa risker som identifierats med hjälp av riskhantering har en central inverkan på organisationens val, och detta borde också beaktas i de utvecklingsplaner som uppstår som ett resultat av arbetet med den övergripande arkitekturen. Alla nivåer och olika synvinklar i organisationens övergripande arkitektur ska i mån av möjlighet granskas även genom riskhantering. Den övergripande arkitekturen påverkas oundvikligen av identifieringen av risker som är centrala för organisationen och av beslut om metoder för att hantera dem.

Arkitekturen för digital säkerhet omfattar strukturerna för digital säkerhet i organisationen, det vill säga bland annat från verksamhetsmiljöns, rutinernas och resursernas nivå till tekniska lösningar för skydd och övervakning samt till processerna för kontinuitet, avvikelshantering och återhämtning. I bilaga 2 till ramverket för den övergripande arkitekturen, Digital säkerhet, beskrivs mer konkret hur till exempel dataskyddet och informationssäkerheten stöds med hjälp av arkitekturen för digital säkerhet. I bilagan beskrivs också hur den digitala säkerheten kan bedömas till exempel med hjälp av informationssäkerhetsauditeringar genom att granska de implementerade lösningarna mot olika kriterier och standarder.

² [Vad är digital säkerhet? | Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata](#)

4 Referensramar och metoder för arbetet med den övergripande arkitekturen

Internationella referensramar för den övergripande arkitekturen är allmänt accepterade de facto-standarder och metoder som stöder samordningen av organisationens strukturer, funktioner, processer och den information och teknologi som behövs i dem. Referensramarna innehåller principer och anvisningar som organisationerna kan använda för att hantera och utveckla sin arkitektur på ett övergripande sätt.

I arkitekturarbetet utnyttjas utöver referensramarna även referensmodeller och referensarkitekturer som framställs med standardiserade notationer:

- **Referensarkitektur** är en arkitekturbeskrivning som beskriver målbilden för en enskild näringsgren eller ett objekt som avgränsats på annat sätt.
- **En referensmodell** är en mer konkret och detaljerad modell som anpassas till en viss kontext, såsom en näringsgren.
- **En notation** är ett visuellt märkningssätt som formbinder sättet att beskriva och tydligt presenterar de olika delarna av organisationens övergripande arkitektur.

I samband med Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen presenteras allmänt använda internationella [referensarkitekturer och referensarkitekturer samt notationer för övergripande arkitektur](#).

- Referensarkitekturer: The Open Group Architecture (TOGAF), European Interoperability Framework (EIF), European Interoperability Reference Architecture (EIRA©), Lean Enterprise Architecture (Lean EA)
- Informationsarkitektur och informationshantering: Data Management (DAMA), Control Objectives for Information and Related Technologies (COBIT), den internationella standarden SFS-ISO-42010, referensramen Bisnesteknologia (BT-standard), Entity Relations (ER-modell)
- Processer och applikationer: ArchiMate-notation, Business Process Modeling Notation (BPMN), Unified Modeling Language (UML), EnterpriseDesign- och EDGY-referensram
- Digital säkerhet: Standardserien för informationssäkerhet ISO/IEC 27000, referensramen NIST Cybersecurity Framework

5 Processer för arbetet med den övergripande arkitekturen

Processerna för den övergripande arkitekturen avser funktioner och förfaringssätt genom vilka organisationens övergripande arkitektur planeras, utvecklas, hanteras och upprätthålls. Dessa processer i anslutning till den övergripande arkitekturen är

- Planering
- Utveckling
- Hantering
- Kommunikation
- Förändringshantering
- Bedömning och förbättring.

I planeringsprocessen fastställs arkitekturens framtida tillstånd, medan utvecklingsprocessen däremot fokuserar på det praktiska genomförandet. Hanteringsprocessen säkerställer arkitekturens kontinuitet och kommunikationsprocessen håller olika intressentgrupper uppdaterade om förändringar och utvecklingsåtgärder. Processen för förändringshantering styr förändringarna i den övergripande arkitekturen och utvärderings- och förbättringsprocessen granskar den övergripande arkitekturens effektivitet och utvecklingsbehov.

Utvecklingen av den övergripande arkitekturen kräver stöd av ledningen. Ledningens uppgifter är att ansvara för den strategiska styrningen av den övergripande arkitekturen och dess integrering i organisationen genom att säkerställa att den digitala verksamhetsmiljön är tillförlitlig, säker och tillgänglig:

1. **Uppställande av mål:** Fastställa mål och förväntningar för den övergripande arkitekturen som styr utvecklingen och genomförandet av processerna.
2. **Allokering av resurser:** Säkerställa att det finns tillräckliga resurser för att utveckla och upprätthålla den övergripande arkitekturen, såsom budget och personal.
3. **Beviljande av stöd:** Fungera som sponsor för den övergripande arkitekturen och erbjuda kontinuerligt stöd och uppmuntran på alla nivåer i organisationen för att förstå den övergripande arkitekturens betydelse och främja dess användning.
4. **Övervakning och uppföljning:** Följa upp och utvärdera framstegen i processen för övergripande arkitektur för att säkerställa att de är effektiva och att eventuella problem kan lösas i tid.

5.1 Arbetsskeden i processen

Faser i processen för övergripande arkitektur:

- Analys av nuläget (As-Is): Organisationens nuvarande arkitektur, processer och teknologier identifieras och beskrivs.
 - Typiska slutprodukter: Nulägesbeskrivningar (affärsverksamhet, information, applikationer och teknologi), process- och servicebeskrivningar, centrala beroenden, identifierade utmaningar och överlappningar. Bedömning av mognadsnivån i nuläget.
- Fastställande av målbild (To-Be): Det eftersträlvade arkitekturläget definieras, som stöder organisationens strategiska mål.
 - Typiska slutresultat: Arkitekturbeskrivningar för målbilden (affärsverksamhet, information, applikation och teknologi), arkitekturprinciper, riktlinjer och ramvillkor, tjänste- och processmodeller samt lösningar för interoperabilitet.
- Jämförelse mellan nuläget och målbilden (Bristanalys/GAP Analysis): Skillnaderna mellan nuläget och målbilden analyseras och utvecklingsbehoven identifieras.
 - Typiska slutresultat: Slutresultatet av arbetet med den övergripande arkitekturen är en bild av utvecklingsbehoven, de arkitektoniska riktlinjerna som styr dessa samt en stegvist process mot målbilden. Denna baserar sig på en jämförelse av nuläget och målbilden (GAP-analys) och kan användas som stöd för beslutsfattandet och utvecklingen.
- Skapande av vägkarta (Roadmap): En plan utarbetas där åtgärderna och tidtabellen fastställs och prioriteras för att uppnå målbilden.
 - Typiska slutresultat: En stegvis och prioriterad väg från nuläget till målbilden, inklusive centrala åtgärder, deras inbördes beroenden och tidpunkter
- Genomförande och uppföljning: De planerade åtgärderna inleds och framstegen för att uppnå målbilden följs upp.
 - Typiska slutresultat: Genomförandet av utvecklingsåtgärderna följs upp regelbundet som en del av arkitekturstyrningen och avvikelser från målbilden behandlas i styrnings- och beslutsförfaranden.
- Underhåll och hantering: Den övergripande arkitekturen uppdateras och hanteras kontinuerligt så att den motsvarar behov och mål som förändras.
 - Typiska slutresultat: Genomförandet av utvecklingsåtgärderna följs upp regelbundet som en del av arkitekturstyrningen och avvikelser från målbilden behandlas i styrnings- och beslutsförfaranden.

30.3.2026

Digital säkerhet är en central del av arbetet med övergripande arkitektur och ska finnas med i alla skeden av processen:

- I planeringsskedet ska målen för den digitala säkerheten integreras i arbetet. Det är viktigt att beakta lagstiftningen samt organisationens principer och strategier för digital säkerhet.
- Under utvecklingsprocessen säkerställs att säkerhetsaspekterna är på en tillräcklig nivå i alla lösningar.
- I processen för förändringshantering ska man säkerställa att ändringar i arkitekturen inte äventyrar organisationens säkerhet och verksamhetens kontinuitet.
- I utvärderings- och förbättringsprocessen är det viktigt att utföra självutvärderingar och auditeringar i anslutning till säkerheten, som gör det möjligt att identifiera betydande utvecklingsobjekt med tanke på säkerheten.

5.2 Organisering av arbetet

Organiseringen av arbetet under olika faser av den övergripande arkitekturen kan göras på olika sätt beroende på organisationens storlek, mognadsnivå och tillgängliga resurser. Mognadsnivån i organisationen har en väsentlig inverkan på hur den övergripande arkitekturen beskrivs, behandlas och godkänns. Bedömningen av mognadsnivån görs i utgångsläget för att fastställa nuläget och därefter regelbundet, vanligtvis årligen, för att följa upp utvecklingen och precisera verksamhetsmodellerna. För bedömning av organisationens mognad finns olika utvärderingsverktyg³ som rekommenderas som utgångspunkt för arbetet.

- Samordning av verksamhet och projekt: Den övergripande arkitekturen fungerar som en gemensam referensram för den kontinuerliga verksamheten och projektverksamheten. Arkitekturriktlinjerna och målbilden styr planeringen och genomförandet av projekten, och de förändringar som projekten producerar uppdaterar på motsvarande sätt den övergripande arkitekturen så att den blir en del av den permanenta verksamheten.
- Iterativt och smidigt tillvägagångssätt: Faserna genomförs i flera återkommande cykler, varvid utvecklingen är mer flexibel och möjliggör kontinuerlig förbättring. Denna modell lämpar sig för en dynamisk miljö och passar organisationer som utnyttjar smidiga metoder.
- Centraliserat ledarskap och decentraliserat genomförande: Det strategiska arkitekturteamet leder helheten, men ansvaret för genomförandet har fördelats mellan olika enheter/grupper/team. Denna modell lämpar sig i synnerhet för stora organisationer där enheterna administrerar sina egna helheter.

³ Till exempel modellerna för mognadsbedömning TOGAF och Zachmann.

- Kontinuerlig utvecklingsmodell: Alla faser uppdateras kontinuerligt utan separata projekt, som en del av den dagliga verksamheten. Denna modell lämpar sig för mogna organisationer där utvecklingen av arkitekturen har etablerats som en del av den normala verksamhetsmodellen.
- Hybridmodell: Kombinerar flera tillvägagångssätt; till exempel kan fastställandet av målbilden och de centrala riktlinjerna genomföras som ett projekt, medan implementeringen, uppföljningen och underhållet görs som en del av den kontinuerliga verksamheten och utvecklingen. Denna modell stöder både den långsiktiga utvecklingen och smidiga förändringar.

5.3 Roller och uppgifter i arkitekturarbetet

I organisationerna ansvarar flera yrkesgrupper för arkitekturarbetet. I detta kapitel beskrivs olika yrkesgruppers typiska ansvar och uppgifter.

Ledningen

Ledningen ansvarar för att fördela ansvaren för arkitekturen i organisationen och för att följa upp lägesbilden för arkitekturutvecklingen. Arkitekturstyrningen genomförs genom ledningens beslut. Centrala uppgifter är bland annat:

- strategisk styrning av arkitekturen
- godkännande av arkitekturprinciperna
- riktlinjer för de referensarkitekturer som används i arkitekturarbetet
- godkännande av styrningsmodellen för arkitektur
- uppgifter på grov nivå i anslutning till den övergripande arkitekturen och godkännande av deras resultat

Tjänste- och produktägarna upprätthåller beskrivningarna av produkter/tjänster/system och för in denna information liksom det ekonomiska perspektivet i arkitekturplaneringen.

Olika arkitektroller

Arkitekternas beteckningar och arbetsuppgifternas innehåll varierar beroende på organisation. I vissa fall kan övergripande arkitekten sköta många olika uppgifter inom olika arkitekturroller, i andra fall finns det arkitekter som specialiserat sig på olika delområden inom arkitekturen. Bland annat följande beteckningar är vanliga:

- **Huvudarkitekten** ansvarar för helheten (ÖA-funktionen) och arkitekturkommunikationen, är även kommunikationsexperter behövs. Huvudarkitekten bör vara nära ledningen i organisationsstrukturen. **Övergripande arkitekten** ansvarar för att beskriva den övergripande arkitekturen på ÖA-nivå samt för att den är i linje med de strategiska målen. Ansvarsfördelningen mellan huvudarkitekten och övergripande arkitekten kan variera organisationsspecifikt. Det kan finnas en huvudarkitekt som också är övergripande arkitekt och

30.3.2026

representerar alla aspekter. En typisk etablerad modell är att huvudarkitekten är övergripande arkitekt.

- **Affärsverksamhetsarkitekten** ser till att behoven inom det egna ansvarsområdet lyfts fram i enlighet med processerna och metoderna för den övergripande arkitekturen och stöder den övriga ICT-personalen i utvecklingsarbetet. **Affärsverksamhetsarkitekten** ansvarar för att beskriva och utveckla organisationens verksamhet, processer och förmågor. Rollen säkerställer att förändringarna i verksamheten är i linje med strategin och att de är konsekvent kopplade till informations-, applikations- och teknologiarkitekturerna.
- **Lösningsarkitekten** ansvarar för en enskild lösning eller helhet som ska utvecklas och dess arkitektur på alla nivåer och ur alla perspektiv (verksamhet, information, applikationer, teknologi). Rollen säkerställer att lösningen är förenlig med riktlinjerna för den övergripande arkitekturen och uppfyller de fastställda funktionella och tekniska kraven.
- **Servicearkitekten** ansvarar för servicehelheternas struktur, servicekedjor, gränssnitt och livscykelhantering i enlighet med principerna för den övergripande arkitekturen. Rollen säkerställer att tjänsterna är användarorienterade, tydliga och interoperabla samt stöder organisationens strategiska och operativa mål. Servicearkitekten kan också arbeta som servicedesigner, varvid ansvarsområdet omfattar att fördjupa användarförståelsen i tjänsterna, planera kundstigar och tjänsteupplevelsen samt utveckla tjänsterna tillsammans med intressegrupperna. Då fungerar servicedesignen som ett sätt att konkretisera riktlinjerna för arkitekturen och säkerställa att tjänstelösningarna fungerar i praktiken och motsvarar användarnas behov.
- **Informationsarkitekten** ansvarar för att definiera datastrukturer, begrepp, data-modeller och dataflöden samt för informationens interoperabilitet. Rollen säkerställer att informationen stöder verksamheten, analyser och rapportering samt är i enlighet med överenskomna standarder och riktlinjer.
- **Applikationsarkitekten** ansvarar för applikationshelhetens struktur, integrationer och beroenden mellan applikationerna. Applikationsarkitekten säkerställer att applikationerna stöder tjänsterna och processerna samt följer arkitekturriktlinjerna och de tekniska principerna.
- **Informationssäkerhetsarkitekten** ansvarar för att utveckla organisationens informationssäkerhet tillsammans med den informationssäkerhetsansvariga och dataskyddsombudet.
- **Teknologi- eller infrastrukturarkitekten** ansvarar för teknologi- och infrastruktur-lösningarna som en helhet, riktlinjer och livscykelhantering. Rollen fokuserar ofta på linjearbete, såsom underhåll, övervakning och utveckling av teknologier, och innehåller vanligtvis mindre projektarbete. Uppgiften kan skötas av en konsult, men också myndighetens ansvar.

30.3.2026

- **Den kvalitets- och utvecklingsansvariga** för den övergripande arkitekturen ansvarar för förenlighet med metoden.

Informationssäkerhetspersonal och dataskyddspersonal

Den instans som ansvarar för den övergripande arkitekturen ser också till att experter på digital säkerhet engageras i de olika processerna i arbetet. Roller som ansvarar för den digitala säkerheten, såsom datasäkerhetschef, datasäkerhetsarkitekt och dataskyddsombud, ska inkluderas i alla skeden av processen enligt sina egna ansvars- och kompetensområden.

Informationssäkerhetschefen ansvarar för informationssäkerhetsarkitekturen. **Informationssäkerhetsexperterna** beskriver och upprätthåller informationssäkerhetsarkitekturen. I arkitekturplaneringen fastställer de krav i anslutning till informationssäkerhet. Likaså utnyttjar de beskrivningarna av den övergripande arkitekturen när de bedömer informationssäkerheten.

Dataskyddsombudet och andra dataskyddsexperter fungerar som experter vid definitionen av arkitekturen och granskar att dataskyddskraven uppfylls i olika skeden av utvecklingen. De utnyttjar också beskrivningarna av den övergripande arkitekturen vid bedömningen av dataskyddet. De har en nyckelroll i definitionen av informationshanteringsmodellens datalager och informationsmaterial, eftersom grunden för och tolkningarna av dem kommer från dataskyddsregleringen (GDPR).

Informationshanteringspersonal

De experter som ansvarar för informationshanteringsmodellen (IHM) ansvarar för den del av informationshanteringsmodellen som avser informationshanteringen och underhållet av den. Informationshanteringsmodellen är en del av den övergripande arkitekturen, men har ett annat användningsändamål.

Informationshanteringsexperterna ansvarar för livscykelhanteringen av informationsmaterial och producerar innehåll särskilt för informationsarkitekturen (bl.a. informationsstyrningsplan, arkivbildningsplan, uppgiftsklassificering och andra beskrivningar av datalager/informationsmaterial). De har en nyckelroll i definitionen av informationshanteringsmodellens datalager och informationsmaterial, eftersom grunden för och tolkningarna av dem kommer från informationshanteringslagen och arkivlagstiftningen.

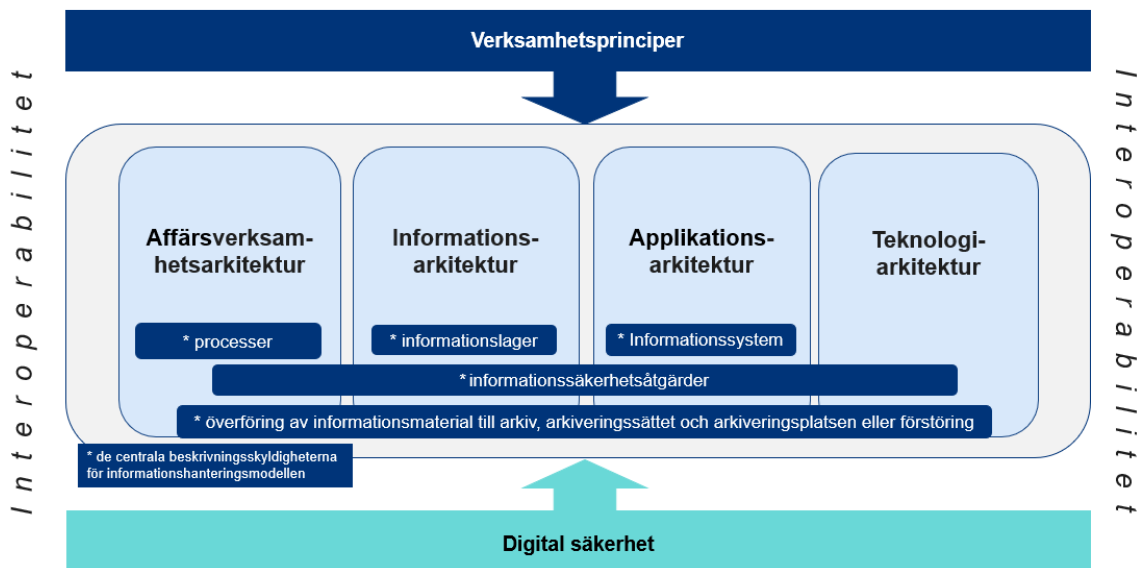
6 Beskrivning och dokumentering av den övergripande arkitekturen

Ett centralt resultat av arbetet med den övergripande arkitekturen är beskrivningen av arkitektursens nuläge och målbild. Beskrivningarna kan användas bland annat som kommunikationsmedel och i rapporteringen. Beskrivningarna kan inkluderas i informationshanteringsmodellen som myndigheten använder för att fastställa och styra sin informationshantering. Utifrån beskrivningarna kan man analysera arkitekturen, såsom förändringseffekter, och utifrån dem kan alternativa strukturer produceras som kan användas för att minimera beroenden mellan system eller processer.

6.1 Grundbeskrivningar ("miniminivå")

Arkitekturerna ska beskrivas tydligt genom att skilja på nivåerna för den övergripande arkitekturen och **lösningsarkitekturen** så att de motsvarar organisationens behov. Lösningsarkitekturen är en del av den övergripande arkitekturen som beskriver genomförandet av ett begränsat delområde. En lösning i sin tur avser ett utförande som tillgodoser behovet. Beskrivningarnas omfattning och noggrannhet ska optimeras enligt visionen i organisationens ledning och bland sakkunniga i organisationen samt för att utarbeta beskrivningarna och upprätthålla dem på den nivå som de tillgängliga resurserna möjliggör. Organisationen ska fastställa för vilken noggrannhet resurserna och målbilden räcker till.

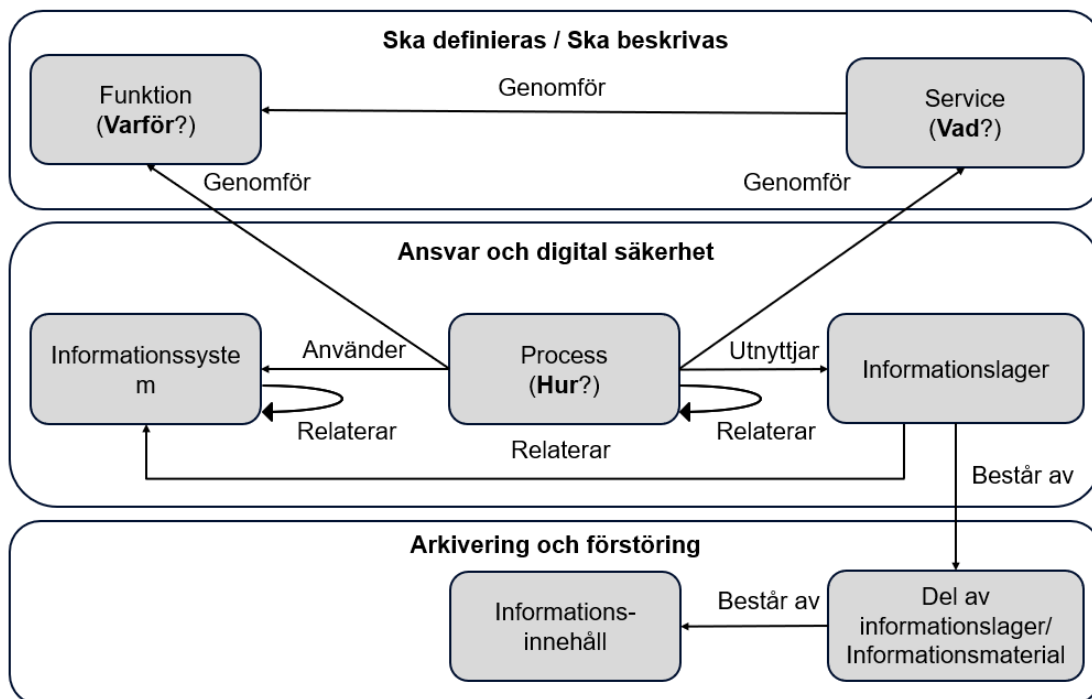
Bild 2 Grundbeskrivningar av arkitekturen (en förenklad version av bild 1, vars syfte är att åskådliggöra de centrala elementen på basnivå)

Arkitekturbeskrivningarna ska åtminstone innehålla de krav som är nödvändiga med tanke på organisationens funktion och informationshantering samt anvisningar som stöder dem. Regleringen i fråga om säkerhet och dataskydd på branschnivå, nationell nivå och EU-nivå ska beaktas i organisationens verksamhet och därmed också i

beskrivningarna och dokumentationen av den övergripande arkitekturen. Bilden nedan visar som begreppsmodell de centrala faktorer och ansvar som ska beskrivas för beskrivningarna av informationshanteringsmodellen.

Bild 3 Centrala saker som ska beskrivas i informationshanteringsmodellen

6.2 Dokumentering och behandling av beskrivningar

Arkitekturbeskrivningarna ska presenteras i lättillgänglig form, såsom i tabeller, matri-ser, diagram eller text, vid behov med hjälp av olika notationer (t.ex. BPMN, UML, Ar-chiMate). I beskrivningarna är det viktigt att säkerställa aktualitet, begriplighet och an-vändbarhet för olika intressentgrupper. Dessutom ska beskrivningarna möjliggöra en smidig övergång från allmänna beskrivningar på högre nivå till mer detaljerade be-skrivningar och beskrivningar på samma nivå.

Beskrivningarna ska vara lättillgängliga i olika format och rollspecifika vyer. För att säkerställa aktualiteten rekommenderas centraliserat underhåll, varvid uppdateringen på en plats återspeglas i alla relevanta beskrivningar. Verktyg som stöder samarbete, versioner och logguppgifter underlättar hanteringen av uppdateringar och minskar re-sursbehovet.

6.3 De första stegen i introduktionen i övergripande arkitekturarbete

Anvisningarna i detta kapitel riktar sig till en arkitekt, som börjar sätta sig in i det praktiska arbetet med övergripande arkitektur.

Bekanta dig med din organisations verksamhetsmiljö, strategi, arkitekturprinciper och befintlig dokumentation, till exempel informationshanteringsmodellen.

Bekanta dig också med andra ramverk för övergripande arkitektur utöver dem som används av organisationen, ramverk och modeller samt referensarkitekturer för din egen bransch. Skapa dig en uppfattning om hur dessa förhåller sig varandra och sök efter bästa praxis.

Bekanta dig med organisationens praxis för affärsverksamhets-, informations-, applikations- och teknologiarkitekturerna.

I affärsverksamhetsarkitekturen lönar det sig att fokusera på att beskriva processer och tjänster, och i dessa till en början på kärnprocesserna som ofta beskrivs i processkartan. Ofta kan det ta lång tid att gå igenom kärnprocesserna och kräva många kontroller, eftersom det kan finnas många detaljer och specialfall när processen preciseras. Ta reda på processernas namn, ägare, beskrivningar och syfte.

När man sätter sig in i informationsarkitekturen lönar det sig att fokusera på att gå igenom datalager och informationsmaterial som har beskrivits bland annat i informationshanteringsmodellen, beskrivningen av handlingsoffentlighet, dataskyddsbeskrivningar och informationsstyrningsplanen.

I applikationsarkitekturen lönar det sig att fokusera på organisationens tjänster och arkitekturen för att utveckla dem. Dessa beskrivs ofta i organisationens applikationskarta eller -portfölj.

I teknologiarkitekturen lönar det sig att sätta sig in i hur teknologiriktlinjerna leds i organisationen och var man får ytterligare information om gällande riktlinjer. De valda teknologierna bestämmer på vilket sätt datateknik som stöder verksamheten kan utvecklas. Det är lättare att bekanta sig med teknologiarkitekturen om det finns en beskrivning av teknologiriktlinjerna för teknologimiljön och en förklaring till hur dessa riktlinjer syns i genomförandet.

7 Centrala krav på och metoder för interoperabilitet

7.1 Främjande av interoperabilitet

Syftet med lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, nedan informationshanteringslagen) är att främja interoperabiliteten (1 §) och för att uppnå detta syfte föreskrivs bland annat om myndigheternas skyldigheter att försöka utnyttja andra myndigheters informationsmaterial (20 §), lämna ut uppgifter via ett tekniskt gränssnitt (22 §) samt göra sitt informationsmaterial tillgängligt (19, 24 a och 24 b §). I 5 § 1 mom. i informationshanteringslagen föreskrivs om myndigheternas skyldighet att upprätthålla en informationshanteringsmodell. Informationshanteringsmodellen ska ha utarbetats hos statliga och kommunala myndigheter senast den 1 januari 2021 och hos välfärdsområdenas myndigheter senast den 1 januari 2023. Det centrala syftet med bestämmelserna om interoperabilitet i informationshanteringslagen är att främja utlämnandet av elektroniska uppgifter mellan myndigheterna så att uppgifternas betydelse och användbarhet bevaras. Dessutom vill man trygga tillgången till de uppgifter som myndigheterna behöver av andra.

Med hjälp av interoperabilitet kan man bland annat förbättra processerna som hänför sig till säkerhet. Utlämnandet av uppgifter mellan organisationer underlättas till exempel, i synnerhet när det gäller uppgifter som ska skyddas och personuppgifter, när alla parter förbinder sig till och dokumenterar informationssäkerhetsåtgärder i anslutning till dataöverföring och lagring. Detta säkerställer att informationen rör sig säkert och effektivt mellan olika system och aktörer.

Den europeiska interoperabilitetsramen⁴ (EIF) ger genom rekommendationer anvisningar för att förbättra förvaltningen av de åtgärder som gäller den offentliga förvaltningens interoperabilitet, skapa relationer mellan organisationer, förenhetliga processer som stöder digitala tjänster och säkerställa att den nuvarande och den nya lagstiftningen inte äventyrar strävanden som hänför sig till interoperabilitet. EIF består av en begreppsmodell för interoperabilitet och av tolv interoperabilitetsprinciper som delas in i 47 åtgärdsrekommendationer. Interoperabilitetsmodellen tillämpas ur fyra aspekter inom interoperabilitet: rättsliga frågor, organisationsaspekter, semantiska frågor och tekniska utmaningar.

Genom **rättslig interoperabilitet** säkerställs att organisationer som arbetar med stöd av olika rättsliga ramar, verksamhetslinjer och strategier kan samarbeta.

Organisatorisk (affärsverksamhetsarkitektur) interoperabilitet innebär integrering eller harmonisering av affärstjänster och -processer som gör det möjligt att uppnå gemensamt överenskomna och ömsesidigt fördelaktiga mål.

Semantisk (informationsarkitektur) interoperabilitet innebär att uppgifternas och informationens exakta format och betydelse bevaras och förstås genom hela utbytet mellan parterna, med andra ord att "det som skickas är det som förstås". Avsändaren och mottagaren av uppgifterna måste alltså förstå uppgifternas innehåll och struktur

⁴ Europeiska interoperabilitetsramen <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?from=FI&uri=CELEX%3A52017DC0134>

på samma sätt. Principerna beskrivs närmare i den europeiska interoperabilitetsramen.

Den tekniska (applikations- och teknologiarkitektur) interoperabiliteten omfattar applikations- och teknologitjänster samt bland annat tillämpningsprogram och infrastrukturer. Den gäller särskilt beskrivningar av informationsflöden och gränssnitt mellan applikationer, integrationstjänster, presentation och utbyte av information samt säkra kommunikationsprotokoll.

European Interoperability Framework (EIF) definierar de principer och mål för europeisk interoperabilitet som European Interoperability Reference Architecture (EIRA) konkretiserar genom att erbjuda en referensarkitektur som grundar sig på dessa principer och en metamodel för planering och genomförande av interoperabla digitala tjänster. EIRA definierar de viktigaste arkitektoniska byggklossarna (ABB – architectural building blocks) som behövs för att beskriva och bygga interoperabla elektroniska tjänster. EIRA erbjuder en gemensam terminologi som kan användas i olika arkitektur- och systemutvecklingsuppgifter.

7.2 Interoperabilitetsplattformens stöd för arbetet med den övergripande arkitekturen

Kärnan i interoperabilitet är att använda så kompatibla datamodeller, ordlistor och kodsystém som möjligt. För detta ändamål har man skapat en Interoperabilitetsplattform, en helhet med tre verktyg, det vill säga en metadatatportal för beskrivning av datainnehåll. Dit hör:

- Verktöget **Ordlistor**, som är en underhålls- och publiceringsapplikation för ordlistor och begrepp för terminologiska och andra ordlistor. En terminologisk ordlista är en ordlista som innehåller information om begrepp inom specialområden och deras benämningar.
- Verktöget **Datamodeller**, som är en underhålls- och publiceringstjänst för datamodeller. Den innehåller två typer av datamodeller: kärndatamodeller och tillämpningsprofiler. Kärndatamodellerna är allmänna datamodeller avsedda för harmonisering och återanvändning av uppgifter. Utifrån dem utarbetas tillämpningsprofiler, det vill säga datamodeller, som närmare beskriver de uppgifter som behövs för ett visst användningsändamål och deras strukturer. Sådana är till exempel beskrivningar av innehållet i gränssnitt eller datalager. Den innehåller gemensamma datadefinitioner för harmonisering av information för aktörerna. Dessa kallas kärninformation. Dessutom används verktöget till exempel för att administrera datainnehållet i gränssnitt eller datalager. Kärninformationen utnyttjas i beskrivningar som görs för ett visst användningsändamål, det vill säga i tillämpningsprofiler, såsom presentation av innehåll i gränssnitt eller datalager.
- Verktöget **Kodsystém** är en nationell, gemensam underhålls- och publiceringsapplikation för koder och klassifikationer. Man kan bläddra i kodsystémerna på webben, men egentligen är det tänkt att innehållet i verktöget Kodsystém ska utnyttjas i systemutvecklingen. Kodsystémerna kan laddas ner som filer eller hämtas via

gränssnitt. I datamodellerna fungerar kodsyste­men som attributens värde­mängder. Det går att bläddra i innehållet i verktyget Kodsyste­met och de koder som be­hövs kan användas. Innehållet i Kodsyste­met-verktyget används som värde­mängder som behövs i semantiska datamodeller.

Interoperabilitetsplattformen grundar sig på principerna och verksamhetsmodellen för den så kallade **interoperabilitetsmetoden**. Centralt enligt den är att de datadefinitioner som beskriver datainnehållet är enhetliga och återanvänds: tidigare skapade ordlistor, koder och datamodeller utnyttjas så mycket som möjligt. Dessutom är meta-databeskrivningarna både människo- och maskinläsbara.

Istället för att varje organisation själv definierar till exempel innehållet i begreppet person och den information som är kopplad till detta görs beskrivningen en gång för interoperabilitetsplattformen. Därefter kan andra hänvisa till denna beskrivning och tillämpa den. Tekniskt sett är beskrivningarna för de ordlistor, koder och datamodeller som förs över till interoperabilitetsplattformen länkade data, det vill säga specificerade webbresurser som har en egen bestående beteckning som man kan hänvisa till.

7.3 Genomförande av informationshanteringsmodeller med hjälp av den övergripande arkitekturen

I 5.2 § i informationshanteringslagen (906/2019) föreskrivs om minimi­innehållet i infor­mationshanteringsmodellen. I lagen föreskrivs inte med vilket förfarande eller i vilken form beskrivningarna i informationshanteringsmodellen produceras. Detta lämnas till informationshanteringsenheterna för bedömning. Informationshanteringsmodellen kan i tillämpliga delar beskrivas till exempel med hjälp av metoden för övergripande arkitektur eller någon annan beskrivningsmetod. I informationshanteringsnämndens rekommendation om informationshanteringsmodellen⁵ konstateras att även om myndigheterna inte längre har en separat föreskriven skyldighet att upprätthålla den övergripande arkitekturen, använder flera myndigheter metoder för övergripande arkitektur i syfte att utveckla sin verksamhet och hantera informationsmaterial och applikationer som verksamheten förutsätter samt för att hantera informationssäkerhetsåtgärder i anslutning till dem.

Utöver de lagstadgade minimikraven kan och bör informationshanteringsmodellen innehålla sådana beskrivningar av interoperabiliteten, integrationens ledningssystem och utvecklingsplaner för informationshanteringen samt utvecklingsplaner och målbeskrivningar för den övergripande arkitekturen som är nödvändiga för informationshanteringsenhetens verksamhet. Närmare beskrivningar kan också länkas till informationshanteringsmodellen så att de kan hittas med hjälp av modellen och så att de kan utnyttjas vid bedömningen av konsekvenserna av ändringar i modellen.

Aktuella beskrivningar av den övergripande arkitekturen hjälper till att påvisa genomförandet av de informationssäkerhetsåtgärder som ingår i informationshanteringsmodellen. Till exempel kan hanteringen av logginformation (17 §) eller överföringen av

⁵ Rekommendation för en informationshanteringsmodell. Finansministeriets publikationer 2024:56.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-872-9>

30.3.2026

information i datanätet (14 §) inkluderas ur olika synvinklar i beskrivningarna av den övergripande arkitekturen, varvid det med hjälp av dessa arkitekturbeskrivningar också är lätt att påvisa att kraven i informationshanteringslagen (906/2019) uppfylls.

I 5 § 3 mom. i informationshanteringslagen föreskrivs om informationshanteringsenhetens skyldighet att bedöma den ändring som den planerade administrativa reformen och ibruktagandet av informationssystemen medför, liksom även dess konsekvenser för informationshanteringsenhetens informationshantering. Utvärderingen genomförs när reformen ändrar innehållet i informationshanteringsenheternas informationshanteringsmodell. Bedömningen av förändringseffekterna får slutligen avgöras av myndigheten själv, men i praktiken stöder bedömningen myndighetens verksamhet på bästa sätt när den är en del av helheten av bedömningar och riskhantering som gäller myndighetens övriga verksamhet.

Informationshanteringskartan för den offentliga förvaltningen⁶ som finansministeriet ansvarar för och som finns publicerad i Statskontorets tjänst granskaförvaltningen.fi är en beskrivning av ordnandet av informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen. Med hjälp av kartan kan aktörerna planera och utveckla interoperabiliteten mellan den offentliga förvaltningens datalager och applikationer. Syftet med kartan är att ge olika aktörer en allmän bild av vilka de centrala datalagren inom den offentliga förvaltningen är, vilka uppgifter som upprätthålls i dem, hur uppgifter lämnas ut mellan datalagren och hur uppgifterna i datalagren utnyttjas. Med hjälp av informationshanteringskartan kan aktörerna bedöma vilka konsekvenser omfattande administrativa eller strukturella förändringar har för de aktörer som ansvarar för informationshanteringen och för aktörernas informationshantering.

Det lönar sig att på förhand planera informationen till utomstående om informationshanteringsmodellen och arkiveringen av informationshanteringsmodellen. Informationshanteringsmodellen är en myndighetshandling som avses i offentlighetslagen och på vilken tillämpas bestämmelserna om handlingars offentlighet och sekretess i offentlighetslagen. Den kan alltså bli föremål för begäran om information. Myndigheten är skyldig att arkivera informationshanteringsmodellen för varaktig förvaring. Om informationshanteringsmodellen genomförs med ett övergripande arkitekturverktyg ska man planera hur den kan förvaras i arkivbeständig form och var den förvaras.

7.4 Genomförande av informationsstyrningsplanering med hjälp av den övergripande arkitekturen

Informationsstyrningsplanering har blivit en allmän term för att beskriva den proaktiva planeringen av dokumentförvaltningen. Planens syfte är att kartlägga de handlingstyper som ackumuleras i anslutning till organisationens verksamhet och fastställa en lagringstid samt vissa andra metadata för dessa. I informationsstyrningsplanen granskas organisationens verksamhet genom en standardiserad uppgiftsklassificering och till varje uppgiftsklass kopplas de handlingar eller dokumentuppgifter som

⁶ Informationshanteringskarta för den offentliga förvaltningen. <https://www.granskaforvaltningen.fi/informationshanteringskartan-for-den-offentliga-forvaltningen/>

ackumuleras i anslutning till den. I den nya arkiveringslagen sker planeringen av informationsstyrningen via strukturerna i informationshanteringslagen (906/2019).

Om organisationen har genomfört en informationshanteringsmodell för verksamhetsprocesserna, applikationerna och datalagren med hjälp av övergripande arkitektur (kapitel 7.3) kan beskrivningssättet utvidgas till att omfatta informationsstyrningsplaneringen genom att modellera myndigheternas dokument som strukturdelar i informationsarkitekturen. Dokumentet kan kopplas till verksamhetsprocessen, datalagret och applikationen, varvid förbindelserna mellan dessa strukturdelar uttrycks genom hanteringen av dokumentinformation. I Guiden om övergripande arkitektur finns ett exempel på [informationsstyrning med hjälp av övergripande arkitektur](#).

30.3.2026

Ordlista

Den offentliga förvaltningens ordlista för övergripande arkitektur, version 1.5 (2026).

<https://sanastot.suomi.fi/sv/terminology/jhka>

Bilagor

Bilaga 1 Beskrivning av Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen

Bilaga 2 Digital säkerhet

30.3.2026

Källor

Författningar

Europeiska interoperabilitetsramen – genomförandestrategi COM/2017/0134:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?from=FI&uri=CELEX%3A52017DC0134>

Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019).
<https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2019/20190906>

Standarder och referensramar

Referensramen Bisnesteknologia (BT-standard) (Version 4.5.2).
<https://www.btmalli.fi/>

Business Process Modeling Notation (BPMN), version 2.0.2 (omg.org).
<https://www.omg.org/spec/BPMN/2.0.2/PDF>

Control Objectives for Information and Related Technologies (COBIT).
<https://www.isaca.org/resources/cobit#2>

Data Management (DAMA). <https://www.dama.org/cpages/home>

DMBoK - Data Management Body of Knowledge (dama.org) https://governance.foundation/assets/frameworks/dama/DAMA-DMBOK_Functional_Framework_v3_02_20080910.pdf

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Vad är digital säkerhet.
<https://dvv.fi/sv/vad-ar-digital-sakerhet>

European Interoperability Framework (EIF):
EN https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/eif_brochure_final.pdf
FI <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0134>

European Interoperability Reference Architecture (EIRA©). <https://joinup.ec.europa.eu/collection/european-interoperability-reference-architecture-eira/solution/eira/release/610>

Enterprise Design och EDGY. <https://enterprise.design/>

ISO 27 000 ISO/IEC 27000-serien av standarder för informationssäkerhet.
<https://sfs.fi/standardeista/tutustu-standardeihin/suosittu-standardit/iso-iec-27000-tietoturvallisuuden-standardisarja/>

Lean Enterprise Architecture(Lean EA). <https://www.lean.org/>

NIST Cybersecurity Framework 2.0. <https://www.nist.gov/cyberframework>

30.3.2026

SFS-ISO-42010 Ohjelmistot, järjestelmät ja organisaatio. Beskrivning av arkitektur.
<https://www.sfs.fi> sökord 42010

The Open Group Architecture (TOGAF). <https://www.opengroup.org/togaf>

Unified Modeling Method UMM / Unified Modeling Language UML.
<https://www.omg.org/spec/UML/2.5.1/PDF>

Ordlistor

Den offentliga förvaltningens ordlista för övergripande arkitektur, version 1.5 (2026).
<https://sanastot.suomi.fi/sv/terminology/jhka>

Rekommendationer, anvisningar, god praxis och annat material

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Vad är digital säkerhet?
<https://dvv.fi/sv/vad-ar-digital-sakerhet>

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. MDB External Confluence. Arkitektur för digital säkerhet. <https://wiki.dvv.fi/display/DTARK/> (på finska)

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata: [Säkerställ den semantiska interoperabiliteten – Dela och utnyttja information på ett interoperabelt sätt – Suomi.fi för tjänsteutvecklare.](#)

Webbutbildningen Introduktion till den övergripande arkitekturen (på finska).
<https://www.eoppiva.fi/koulutukset/johdanto-kokonaisarkkitehtuuriin/>

Webbutbildningen Modellering av den övergripande arkitekturen (på finska).
<https://www.eoppiva.fi/koulutukset/kokonaisarkkitehtuuriin-mallintaminen/>

Informationshanteringsnämnden 2024. Rekommendation för en informationshanteringsmodell. Finansministeriets publikationer 2024:56. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-872-9>

Finansministeriet. Statskontorets tjänst Granskaforvaltningen.fi Informationshanteringskarta för den offentliga förvaltningen. <https://www.granskaforvaltningen.fi/informationshanteringskartan-for-den-offentliga-forvaltningen/>